SANNINGEN

#1 2020

Sanningen #1

Sanningen (som tagit sitt namn efter den tidning som gavs ut på lajvet *Ingenmansland*, som i sin tur, med en ironisk blinkning, tog sitt namn från den statliga sovjetiska propagandatidningen *Pravda*) är ett litet fanzine om Solnedgångsfiktionen, ett spretigt världsbygge som började med lajvet *Solnedgång: Efter Slutet* (2007) och därefter fortsatt att utvecklas - åt alla möjliga håll - över tretton års tid och mer än tio lajv.

Den typ av fiktion Solnedgång är brukar vi vilja kalla *efter katastrofen* för att skilja det från den mer klassiska *post-apokalypsen* - Solnedgång är en mer skandinavisk take på samhällskollaps, det är mer diskbänksrealism, pilsnerfilm och samhällsbygge än hockeyskydd, nomadstammar och biljakt.

Detta fanzine är till för dig som varit på något av lajven i sagan som är Solnedgång (eller bara är nyfiken) och är tänkt som ett utlopp för kreativitet. Det som skrivs här i är inte nödvändigtvis att betrakta som den objektiva "sanningen" (trots fanzinets namn) utan innehåller idéer och nedslag i och möjliga sanningar från en fiktion som ständigt utvecklas.

Solnedgång är också en fri och öppen fiktion, där vem som helst får göra vad som helst, zooma in eller ut och förändra den så som de själva önskar.
Detta är också ett kärleksverk. Jag älskar Solnedgångs fiktion och de minnen jag har i den och från den, och det vet jag att många andra också gör.
Jag vill ha era sanningar, era minnen, dessa sidor törstar efter era bitar av det gemensamma hela. Era lajvminnen och kuriosa, er syn på allt från sjukvård i efterkatastrofens Sverige till besök i Solnedgångs diverse bosättningar och samlingsplatser. Har du ett minne att dela med dig av, någon text du vill utforska, foton från något av lajven, eller vill illustrera något? Skriv gärna och hör av er!

Sebastian Utbult
Redaktör

Sanningen #1, 2020
Skribenter: *Sebastian Utbult, Emma Ström, Martin H, Joakim Andersson*
Illustrationer & foto: *Anton Schindelar, Marko Laine, Mikko Heimola*
Omslag: *Anton Schindelar*
Korrektur: *Olle Nyman*
Tryck: *copyshop.se*
sanningen@beratta.org
https://beratta.org/sanningen

Rapport från Baggböle — sid 2
Sebastian Utbult

Miro och Döden — Sid 4
Emma Ström

Gluggat — Sid 9

Sov du lille videung — Sid 11
Martin H

Röster från Ruinerna — Sid 12

Trycksaker i Solnedgångsverige — Sid 14
Sebastian Utbult

Grävartugg — Sid 16

Toinen Vuosi: Finsk E.K — Sid 21

Soluppgång — Sid 26
Joakim Andersson

Rapport från Baggböle

Sebastian Utbult

Vi bestämde oss för att kontrollera sanningshalten i den gamla grävarvisan. Umeåzonens krater är nära, och grävarbesättningens plåtbox får ta en lång omväg väster om stan tills vi når Sörfors norr om Baggböle där vi gör halt.

– "Baggbölingarna har barrikaderat vägen och det är bara en tunn liten bro vid Klabböle som leder in till byn från det här hållet. Och ärligt talat är vi inte så värst välkomna där längre".

Grävarna slår läger här, vi fortsätter själva. Vi tar oss till fots sydöst längs med den brusande Ume älv och halvvägs över den smala hängbron som mirakulöst överlevt både Kriget och åratal av rost och vinter.

På andra sidan, uppflugen i ett älgtorn, sitter en tös som knappt kan vara femton. "*Vem där?*".

De är väl dolda men reflektionerna från åtminstone två kikarsikten till vänster och höger om brofästet. Vi visar att vi är obeväpnade och att vi bara vill handla. Det viskas och diskuteras i säkert tio minuter tills en man med stor mustasch kommer nercyklandes och låser upp grinden i broänden. Mannen, som heter Henning, leder oss upp för backen och upp på landsvägen och vi ser de första husen. Vi är äntligen i Baggböle.

Folk i arbete på åkrarna vid sidan av vägen stannar och glor. Barn gömmer sig blygt bakom benen på vuxna. Ett surrande vi först inte kan identifiera visar sig vara en elektrisk grästrimmer som vi beundrar. Husen är röda gamla arbetarbaracker och statarlängor, mycket välskötta och med prunkande blomsterrabatter och trädgårdar. Överallt springer barn och hundar. Vi stannar utanför en gård, där några karlar och fruntimmer står och väntar på oss. Byrådet.

Inne i vad som visar sig vara Baggböles tjingsarstuga brinner elektriskt ljus och en stor luftkylare blåser iskallt från ett hörne. Här har man tydligen el nog att riktigt slösa med den. Vi tömmer ryggsäckar och fickor på allt vi tagit

med oss, lätta men värdefulla små saker: salt från Nejdingen, socker från betor, anteckningsböcker, tändare, brynen, en fungerande solcellsminiräknare, två hyffsat nykopierade häften av *Riffes Grävaratlas*, två USB-stickor fulla med musik och video, några askar ammunition i diverse kalibrar och så vidare.

Det visar sig att Baggbölingarna inte handlar med utomsockes särskilt ofta, och därför inte har någon egentlig valuta. De enda som kommer hit och tjingsar är gårdsfolk norrifrån, och på höstvintern kommer ofta några samerajder förbi med renost, kött, hantverk och fällar.

– "Vi klarar oss gott nog ändå - älven ä full mä fisk, vi ha höns, getter, kor å svin, åkrarna ger odängtli skörd och el får vi från vattenkraftverket här nere. Ha du sett dä?".

Vi tjingsar och får skriva upp i bykassan - mat och sovrum och nån lovar att lappa mina skor som börjat ge med sig. En och annan sup ska det nog räcka till också blir vi försäkrade. En kvinna som presenterar sig som Frida ska ta oss ner till kraftverket - hon är chef där och sköter om maskinerna.

– "Vi ä ju nästgårds mä kratern här, men Baggböle klara sä bra som ni ser. Nerströms ä de kört men här ä de finfint. Kraftverke uppströms vid Stornorrfors hållä vi igång, men vi kör ba en turbin då. Då ha hållit bra men vi få reparera rätt mycke då".

Vi är djupt imponerade - under sommarhalvåret räcker elen till elektriskt ljus, vattenpumpar, kylskåp och att köra både sågar, verktyg och några ombyggda traktorer. Tio personer jobbar dygnet runt uppe på verket, men där kommer vi inte bli insläppta.

– "Schyddsobjäkt du vet".
Är det milda vintrar kan turbinen vara igång också.

– "Men den ta stryk då å då krävs en massa reparashon å så. Men vi få ut mer el än vi kan gö av mä häroppe".

Kvällen kommer och vi följer med till Härrgårn, byns samlingslokal, där det är dans och fest ikväll. Alla vill bjuda oss på en sup, ta några danssteg, höra nyheter och skvaller från resten av landet. Några pojkar står i ett hörne och blänger surt på min yngre kamrat, jag förstår varför först när dansen kommer igång och vad som verkar vara byns samlade flickor fäktas om att få sig en dans med utbölingen. Själv attackerar jag festbordet och äter tills jag knappt kan stå, varefter jag blir ett lätt mål för alla bjudsupar och nyfikna Baggbölingar.

Morgonen kommer och det är dags för oss att lämna Baggböle igen. Det känns som att halva byn är ute och vinkar av oss. Den andra halvan ligger säkert upplagda med bakfylla. Vid bron möter Frida upp oss och vinkar adjö.

– "Säg te de dära grävarna att om de tänkte sä förbi här igen så ta mä batterier å elektriska verktyg, dä bytar vi gärna. Men då få de ta å kamma sä å lära sä hantera spriten först".

Miro och Döden

Emma Ström

Miro kunde inte hålla igen det breda leendet som drog isär hans läppar, men det spelade heller ingen roll. Med en axelryckning fick han upp kånken i rätt vinkel igen och drog för tjugonde gången på lika många meter i remmen som skulle göra axelbanden kortare. Det hjälpte inte, den var redan så kort den kunde bli. Miros spensliga uppenbarelse var inte mycket att hänga i granen, som Fröken brukade säga (varför någon nu skulle vilja hänga folk i träd!?), men idag hade han fått förtroendet att visa att han minsann dög något till.

Eller, det kanske de tyckte ändå, de andra, men det här var lite mer än vanligt. De brukade vara så himla stränga med Reglerna, att ingen fick gå ut från lägret själv och så. Särskilt inte Miro, deras första och enda flugmat i den här gruppsammansättningen. De trodde att han var femton, han visste inte så noga själv. Det var inte viktigt, det som var viktigt var att han sedan i höstas fick åka ut på vägarna med Karlavagnen, fick se världen utanför Lekis och framförallt känna sig nästan som en stor, en vuxen. Och nu hade han ett eget uppdrag, bara han!

Vanligtvis hade Elias tagit det här uppdraget, det visste de allihop. Han gjorde alltid sånt som var lite jobbigt, eller sånt som kunde innebära utsatthet. Elias var den häftigaste i hela världen, det var Miro övertygad om. Han hade tagit ynglet under sina vingar redan från början, och Miro sög i sig allt den äldre killen sa och gjorde med ögon glittrande av beundran. Men nu hade Elias varit sjuk, det hade gått nån förkylning i gruppen och de andra höll fortfarande på att hämta sig från sjukan. Bara Miro hade klarat sig, Kalli sa att hans kropp var mer van vid att hantera sjukdomar. Att yngel generellt var det, och Miro var ju nästan ett yngel fortfarande. Så efter viss övertalning av Kalli som verkligen, verkligen tyckte att Reglerna var det viktigaste som fanns, och efter ganska mycket övertalning av Elias som inte alls tyckte att någon annan skulle behöva släpa dunkarna från gömslet trots att han fortfarande hostade så fort han tog i överhuvudtaget, hade de gått med på att låta Miro hämta dyrsoppan.

Karlavagnen hade några såna här gömslen runtom på sina rutter, hade han fått veta. Det kändes vuxet, accepterat att få veta såna hemlisar och hans leende drog sig ytterligare lite utåt kinderna. Det var lätt att följa de vita stenarna Tessa hade lagt ut någon gång för länge sen, och han njöt av den tidiga majsolen som gjorde hans hud ljummen. Inga flygfän heller, skönt. Bakom sig hörde han lägerljuden bli svagare. Jonny skällde på Målan som visst hade klottrat ned alla etiketter till syltburkarna och Calle bankade på nåt i motorn som tydligen hade hoppat loss. Sedan försvann även de ljuden och Miro var ensam bland träden. Han visste att han inte var helt ensam, att rådare bodde överallt i naturen, men det skrämde honom inte. Inte mitt på dan i alla fall. Med lätta steg började han vissla, men övergick sedan till att sjunga lite lagom högt för sig själv.

Mors, lilla Olle, som harvet fick!
Byket i kånken och solsken i blick
Pekarn i vagnen och himlen är blå
Livet är enkelt, habib, där han gå
Brummelibrum, vem kommer där?
Rostig är vagnen och går väl sådär
Lurvig i håret är Nalle som kör
Livet är enkelt, habib, som du hör

Tangon den funkar för båda två
Räcker fram handen – se här, hoppa på!
Olle satt baktill och Nalle satt fram
Livet är enkelt, habib, med varannn”

Det skulle vara nån slags avloppsrör hade de sagt. Elias hade förklarat i detalj hur ett sånt såg ut här och var dyrsoppan var gömd. Det fanns också några flaskor med bränsle till koket som Jonny ville ha levererat, därav kånken. Utloppet skulle vara i en sjö, så han kanske skulle bli lite blöt om fötterna.

Det var lugnt, sånt torkade fort i sånt här fint väder. Mellan träden började han skymta glittrande solsken som speglade sig i vattenytan, och när stigen började slutta nedåt förstod han att det var nära nu. Han blev tyst, nynnandet stillnade av sig själv och han blev plötsligt på helspänn. Kanske låg det andra grävarlag i närheten, och även om de såklart bjuckade på dyrsoppa om nån hade fastnat på vägarna, ville de nog inte att hela deras gömsle skulle länsas som en annan femma av ovetande andra. Han steg tystare bland grenarna och löven, lät mossan dämpa hans ljud.

Det var därför han hörde det, det var han säker på. Tänk om han hade gått och sjungit fortfarande? Då hade han klivit rakt in i deras näste utan att ana oråd, och då... Kalla kårar letade sig ned längs ryggen, armarna, benen. Surrandet hördes inte starkt ännu, men att det hördes alls skvallrade om att de var många. Riktigt många, och säkert skitstora också...

Leendet var som bortblåst där han stod fastfrusen i mossan, knogarna vita om axel-remmarna på kånken. Än såg han inga getingar, men han visste att de väntade. Och de visste säkert att han var på väg.

Getingar var bland det absolut värsta han visste. Han mindes det fortfarande, hur hans som jäkligt litet yngel trampat på en ute på lekplatsen och hur den ilsket surrande hade hängt kvar med gadden begravd i hans känsliga fotsula. Hur han hade sprungit på tå, gråtandes och skrikandes, för att inga stora fanns i närheten just då. Fröken hade tagit ut den sen, men foten hade svullnat upp och bultat hela natten så att han inte kunde sova. Allegitjäck kallade de det, eller nåt. Inget han ville vara med om igen, och dessutom var getingar onda. Hans tunna, unga kropp ville helst av allt bara vända om och springa hela vägen tillbaka till lägret. Tessa kunde gå istället, eller Calle. Men i lägret väntade Elias, med förväntningar som skulle synas i blicken när Miro kom tillbaka. Och den blicken skulle bytas mot besvikelse när kånken var tom och dyrsoppan kvar i gömslet. Och sen kanske Miro inte skulle få vara Elias vän längre, och kanske till och med lämnas i Lekis nästa gång de passerade det. Han skulle aldrig få bli en riktig buse som de andra.

Tårarna steg i ögonen på honom när han tänkte på det, och han kvävde en snyftning som hotade bli mer än så. I magen kändes det som om stålnävar knep åt om allt som fanns därinne, och han trodde aldrig att han ställts inför ett så svårt beslut. Men kanske hade det varit meningen, kanske hade Elias vetat om getingarna och utmanat Miro med uppdraget? Kanske var det meningen att han skulle bevisa sig nu? Han skulle inte göra Elias besviken. Eller de andra.

Han rätade på sin beniga rygg och drog en hand under näsan för att få bort den snörvliga känslan av feghet. Sedan tog han ett steg framåt i mossan, och sedan ännu ett. Och ännu ett.

Ljudet av getingarna som svärmade fyllde hans öron, hela hans väsen. Det vibrerade i honom, och efter ett tag lät det nästan som ord. *Vänd om, Miro. Dumma Miro, kommer du hit ska vi sticka dig. Miro, Miro, Miro... Sticka dig, Miro, sticka dig, sticka dig...*

Hans käkar var så hårt sammanbitna att han inte var säker på att han skulle kunna öppna dem någonsin mer. Kånken pressades mot hans rygg när han drog i remmarna, grenar knakade under hans fötter när han inte längre såg var han gick. Det enda som var viktigt var att följa stenarna, men nu var han framme vid sjön och avloppsröret avtecknade sig tydligt

en bit åt vänster. Härute över vattnet flög svarta prickar i oberäkneliga mönster. Inte jättemånga, men fler än han kunde räkna. Han insåg att han var otroligt kissnödig, men han visste att om han försökte skulle han inte kunna klämma fram en enda droppe.

Hur lång tid hade det gått förresten? Sex piss hade han på sig, sen skulle de komma och leta, hade de sagt. Gott om tid för att hämta soppan och gå tillbaka, i vanliga fall.

Nu kände han sig än en gång fastfrusen av skräck, och än en gång fick han kämpa ned impulsen att springa därifrån. Med en femtonårings envishet fixerade han avloppsröret med blicken och fick av sig kånken utan att göra för stora rörelser. Sen av med skorna, lika försiktigt.

Strumporna följde efter, prydligt nedstoppade i skoskaften som han hade lärt sig. Sedan vadade han långsamt ut i vattnet en bit, noga med var han satte fötterna men lika noga med var getingarna flög. Nära, alltför nära. Musklerna ryckte under den smutsiga t-shirten, uråldriga instinkter om att slåss eller fly väckta av adrenalinet i ådrorna. Ett steg i taget. I andetagen kom tysta toner, ett maniskt nynnande för att han inte skulle bryta ihop och dö.

Pekarn i vagnen... habib, där han gå...

Avloppsröret var inte stort nog för någon att kunna gå raklång i, men Miros korta och spensliga kropp fick bättre plats än någon fullvuxen person. Det var mörkt därinne. Kolsvart, faktiskt. Vattnet kluckade där det slog i och bytte håll, kanske lite mer metalliskt än om det bara hade varit strand. Dyrsoppan låg under ytan, det fanns inte jättemånga dunkar kvar hade de sagt, men han skulle inte ha några problem med att hitta dem.

Mellan plåtarna ekade dock surrandet och antog vansinniga proportioner. Det var som om han stod inuti en gigantisk geting, hörde dess ilskna stridsrop och visste att taggarna snart skulle upptäcka honom. Han skakade nu, av skräck och kyla och spända muskler. Ett steg till.

Så slog han tårna i något hårt metalliskt och nynnandet blev ett litet rop av smärta innan han kunde hejda sig. Dunkarna! Sakta, sakta sjönk han ned på huk, trevade med fingrarna i det svarta vattnet. Där, ett handtag. Men den var tung, och det räckte inte med en hand för att få upp den. Senorna på halsen sträcktes när han tog i för allt han var värd och drog bakåt, tog spjärn mot gruset i botten på röret. Dunken gled loss, följde med och plaskade ned mot botten när han fick ut den från högen av resterande soppdunkar.

Panikslaget kastade han en blick bakom sig, hade han gjort dem arga nu? Surrandet tycktes faktiskt öka något, och han slet förtvivlat för att snabbt komma ut ur röret och upp på stranden. Hans andetag ekade lika högt som getingarnas sång därinne, och i hans öron bultade blodet som bomber. Det måste höras, han var säker på det! Och blev inte getingar mer uppretade av blod? Han hade bitit sig i läppen, insåg han, det var därför han kom att tänka på det. Fan!

Skräcken fick honom att tappa all kraft, men överlevnadsinstinkten slog till och tog över, och han kom ytterligare en bit ut. Gruset skrapade mot dunken där den gled över botten, ett ljud som lät lika fel som hans flämtningar härinne. Och nu hade de förstått att en inkräktare hotade deras hem. Med ens var det getingar runt hans huvud, i hans hår, i hans öron.

De flög fram och tillbaka, surrandes och hotandes. Han såg för sitt inre öga hur de smekte hans hals med sina taggar, hur de viskade om död och pina när de cirklade hans ansikte. Ett gnyende letade sig fram ur hans strupe och först förstod han inte att det var sig själv han hörde.

Det lät som en kaninunge som höll på att dö (han hade hört det massa gånger när Jonny slaktat till maten) och han kände sig inte mycket större heller. Han knep

ihop ögonen, hårt, hårt. Han kunde bara räkna till fem, men han gjorde det nu. Och sen igen. Började om från början. När han öppnade ögonen skulle allt vara borta, och han skulle komma ut med dunken. Skit i resten, de fick nöja sig med en dunk från honom. Elias besvikelse kändes så oändligt långt borta nu.

Han öppnade ögonen samtidigt som han kände en geting landa bakom örat. Den var hård som insekter är med sina skal och taggiga ben, och det kittlades som om döden själv hade smekt honom på den tunna huden med sina skelettlika fingrar. Skriket som exploderade ur honom hade aldrig kunnat hejdas, och reflexerna tog över totalt. Handen slog upp, viftade panikslaget bakom örat, längs halsen, i håret, munnen, tröjan.

Dunken bortglömd, nu var överlevnad det enda som fanns. Vilt viftade han omkring sig, försökte backa på huk men det var svårt på det ojämna underlaget. Och sedan hände det som inte fick hända, det som skrev hans undergång i ödets väv lika säkert som hundra plugg i bröstet.

Högerhanden slog upp mot taket på röret, en yvig gest som inte riktigt fick plats därinne. Något pappersliknande mot handryggen, som en liten boll som studsade till mot taket och sedan tillbaka. Fylld av tyngd, av små svartgula kroppar som ännu inte förstått att han varit där. Men som nu blev personligt hotade, som blev utsatta för hans inkräktarkropp och som nu skulle ge tillbaka *tusenfalt*.

Skriken gick inte att hejda, hysteriskt slet de sig loss från hans hals och kastade sig ut i det fria. Han slutade vifta, det hjälpte inte mot de oformliga massorna av getingar som plötsligt var där. Istället kravlade han bakåt, dyngsur och i fullkomlig obalans på rullgruset. Avloppsröret tog slut alltför plötsligt och han kände den rostiga kanten riva upp ena handflatan när han förtvivlat försökte hålla balansen och misslyckades.

Ned under vattenytan for han, munnen vidöppen och omedelbart fylld med vatten. Skriken kvävdes och byttes mot gurglanden, men för en kort stund var han fri från armén av getingar. Sedan var han över ytan igen och slog upp ögonen under den våta luggen som klistrade sig fast i ansiktet. De var överallt.

Det blev varmare runt benen när hans blåsa gav efter, men det hände någon annan, långt bort. Ögonvitorna var enorma i hans uppspärrade ögon och han hörde någonstans inom sig en tanke om att han borde stänga munnen om de inte skulle flyga in där med, flyga in inuti honom och stickas, gräva sig ned i halsen, ned i lungorna och surra, surra, surra... Men det gick inte. Det gick inte.

Sedan var de där, på hans hud, och stack honom med sina obevekliga gaddar. Det första sticken slog igenom hans hysteri som ett pekarskott genom en vattendunk, och skräcken forsade ur honom i nya skrik. Men nu fungerade kroppen igen, nu kunde han göra ett nytt försök att fly. Medan de stack honom i armarna, kinderna, halsen, ryggen, kom han runt och lyckades få knäna under sig, och sedan fötterna.

Hela tiden skrek han, förtvivlan som ett svart moln över allt i hela världen. Hade solen fått vattnet att glittra förut? Inte nu, när svartgul död täckte allt han såg. Han kom upp ur sjön med vattnet drypande om sig och ett fåtal getingar pressades bort från honom av strömmarna som följde tyngdkraften tillbaka ned. Men de var oräkneligt många, och de var arga. Han tappade räkningen på antalet smärtsamma stick som prydde hans kropp, visste inte längre var han började och slutade men att allt var smärta och skräck. Med krökta fingrar slet han sig upp längs strandbanken, grävde ned naglarna i jorden och tog sig uppåt, och skrek under majhimlen som tyst blickade ned på vad som skulle bli slutet.

Och sen var plötsligt Elias där, från ingenstans, och hans starka armar tryckte sig runt honom som en sköld. Skriken hade börjat dämpas, halsen kändes konstigt tjock och varm, och det var svårt att

andas. Några getingar pressades in mellan deras kroppar, gaddarna trycktes in ännu något längre i hans kött, men han kände det inte längre. Ögonlocken bultade, de kändes också större än någonsin och han såg bara litegrann, suddigt dessutom. Ett kraxande kom ur hans strupe, kanske hade han försökt säga Elias namn, men sedan var de båda under vatten igen och han fick kämpa för att inte svälja. Hålla andan. Paniken rev i bröstet, det var redan svårt att andas på land och han hade inte tillräckligt i lungorna för att vara under så länge.

Elias tycktes känna det dock, ryckte upp hans huvud precis när svarta prickar började dansa i det suddiga mörkret bakom ögonlocken. Luft, men inte tillräckligt! Svagt kämpade han emot, försökte dra djupa andetag utan att lyckas. Någon skrek, men han trodde inte att det var han. Fler händer, kom de ur vattnet? Hade rådarna blandat sig i, ville de också hämnas på inkräktaren i deras rike? Skräcken fick honom att hitta kraft till ännu ett skrik och några sparkar. Någonting träffade honom, mjukt som en kropp, och för en liten stund försvann Händerna.

Bara Elias släppte aldrig. Han höll Miro flytande, var en barriär mellan hans hud och getingarnas gaddar. Hade Miro kommit ihåg hur hade han gråtit av tacksamhet, men det suddiga hade spritt sig till huvudet och han kände hur kroppen började domna bort. Hårda händer på kinderna, hade någon slagit honom? Fröken slogs aldrig! Han hostade till och lite sjövatten rann ut via ena mungipan, men det hjälpte inte luften som fortfarande försökte ta sig ned i lungorna. Någonting lät som en rostig lastbil som inte ville starta, var det han?

Vattnet svalkade skönt mot huden, och visst hade det inte kommit några fler stick på ett tag nu? Det var bara blodet som bultade, som spände i huden, som ville slita sig loss från sina ådror. Han försvann i bultandet, gick upp i det som rök i himlen. Medvetandet lämnade honom som en efterlängtad välsignelse, som hans favorittid på dygnet när skymningen gav vika för nattmörkret. Kort därefter svullnade halsen igen för gott, och ett sista flämtande andetag lämnade hans tunna bröst. Miro skulle aldrig bli något mer än flugmat, på mer än ett sätt.

GLUGGAT

Bra efter-katastrofen-filmer är vi inte bortskämda med, speciellt inte ur ett europeiskt perspektiv. Här är några tips (och en varning).

The night eats the world

(2018)

Ensam man vaknar upp i lägenhet och resten av Paris är fullt av zombies. Han bestämmer sig för att plundra resten av huset och låsa in sig i lägenheten, där han sakta håller på att bli galen av ensamhet och uttråkning. Den enda han har till sällskap är en zombie inlåst i gallerhissen i trappuppgången.

In my room

(2018)

Armin är uttråkad, dålig på sitt jobb och lever i en begynnande medelålderskris. Efter att ha besökt sin far, där hans farmor ligger på dödsbädden, ger han sig ut i natten och super till. När han vaknar i sin bil på morgonen är det tyst överallt. Armin är ensam kvar, alla andra är spårlöst borta (ett klassiskt scenario från filmer som *Omega Man*, *The Quiet Earth*, *The Last man on Earth* osv).

Efter den första chocken (och upphetsningen i att kunna gå in var som helst eller sätta sig bakom ratten på svindyra sportbilar och bara bränna runt) accepterar Armin läget och börjar bygga sig ett hus ute på landet, en vattenhjulsgenerator för ström, boskap och odlingar osv. En dag upptäcker han att han inte är ensam. Finstämd karaktärsdriven film om överlevnad efter "katastrofen" utan tråkiga stereotyper som monster, fiender eller hockeyskydd.

Hans Löw och Elena Radonicich i *In my room*.
Foto: Pandora Filmproduktion

Den blomstertid nu kommer
(2018)
Svensk apokalyps från humor/kortfilmskollektivet/youtubesensationen *Poesi för fiskar* som bekostades av kickstarterinsamling. Otroligt imponerande rent tekniskt - med extremt billiga och hemmagjorda lösningar på det mesta har man lyckats skapa en film som inte hade skämts brevid sina större Hollywoodkamrater. Storyn är att Sverige utsätts för ett anfall (från okänd part) och följer huvudpersonen Alex som är lite av en douchebag. I början ger filmen ett rätt seriöst och gastkramande intryck, men tyvärr ballar det ur i actionorgie mot slutet. Imponerande för att vara en svensk indiefilm, men hade definitivt kunnat vara bättre.

The rain
(2018)
Dansk-svensk Netflix-serie. Plötsligt blir regnet dödligt och samhället kollapsar. Simone och Rasmus lämnas i en välpreppad bunker av sina föräldrar och kommer ut först sex år senare till ett (nästan) öde Skandinavien. Hade kunnat vara så väldigt bra, men är istället så väldigt dålig. Vansinnigt kantigt skådespeleri (framför allt av de svenska skådespelarna), kasst manus, förutsägbar story, mycket trams. Synd.

The survivalist
(2015)
Med Martin McCann (*The Pacific*), Olwen Fouéré (*Mandy, Fantastic Beasts*) Mia Goth (*High Life, Suspiria, Nymphomaniac II*). Brutal och skitig brittisk film om en ensam överlevare i en liten stuga efter en okänd katastrof. När en kvinna och hennes dotter dyker upp är det med blandade känslor; paranoia, glädje, lust, rädsla. Den här kan jag verkligen rekommendera, den är rå, grov och klaustrofobisk och påminner både om *The Road* och *Efter Floden*.

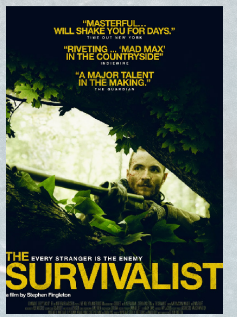

Brev från en död man
(1986)
Tycker du att BBCs *Threads* är en lite för trevlig skildring av kärnvapenkrigets fasor? Då är den sovjetiska *Brev från en död man* (Письма мёртвого человека) filmen för dig. Regisserad av Konstantin Lopusanskij (som var regiassistent på Tarkovskijs *Stalker*), med manus av bl.a Boris Strugatskij (*Picknick vid vägkanten*) och med ett extremt ryskt filmspråk är Brev från en död man en veritabel orgie i fasa och lidande. En inte allt igenom bekväm sittning, men definitivt en att minnas.

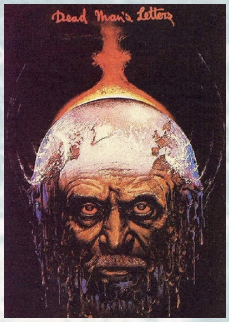

Sov du lilla videung

Martin H

När Skipper var runt 11 år blev hennes mamma pluggad i Slasken. Det var inte konstigt, det var sådant som kunde hända på den tiden, slasken var full av långfingrar och inte som nu när man kan tro att varenda kropp gått och blivit slöhög. Åren efter mammans död hade varit de värsta åren, det var inte lätt för ett yngel att växa upp till vuxen på vägen, omgiven av busar och allsköns pack. Men växte upp gjorde hon, blev stark, modig och intelligent. Ett barn av en ny tid, fostrad av vägens vedermödor, döpt i dyrsoppans ångor, härdad i kamraters blod och märkt ända in i själen av krutstänken från pekarens knattrande. Ett barn av en ny tid, en inföding.

De där åren hade varit en kärv tid. Hon hade förlorat många kamrater, hela hennes gamla grävarlag var borta, inte ens Banjo fanns kvar vid hennes sida. Men nu hade hon faktiskt funnit nya habibis. Eller nya och nya, hon hade ju känt till flera utav dem sedan hon var ett litet yngel; sett dem där grävare samlades, sett dem umgås med hennes mor, hört deras berättelser och förstått att de tillhörde samma folk som hon. Och vem kunde tro det, att hon många år senare skulle hitta dessa busar spridda längst vägen.

De var trötta, slitna, urlakade av allt som en gång kallats mänskligt. De var egentligen slut som människor, men hon hade plockat upp dem, sjungit för dem, gett dem mening och hoppet om en framtid. Nu var de hennes kamrater. Tess, syrran som rullat med Plingplongtaxin hade hon och Banjo hittat i en bar i Bytarstan. Där satt hon, farlig och aggressiv som suraste zonen. Hon hade helt tappat tron på mänskligheten efter att några skramlare för skojs skull syltat resten av hennes besättning och tuttat fjös på Plingplongtaxin. Tess var ensam, bitter och förbannad.

Men Skipper tog henne i armen, förde ut henne i ljuset och gav henne livslusten åter. Det var väl snart tio år sedan skulle hon tro, men Tess hade fortfarande ett jäkla humör.

Farmarn, den förre chefen för Frikåren som satsat på ett nytt liv som slöhög med familj och hela skiten, men som förlorat allt. Numera en klippa att förlita sig på när det randades svåra beslut eller ett klurigt bryt. Honom hade hon hittat sittandes tyst likt en död knatterbox vid den rykande ruinen av hans nya liv. Hon hade tagit honom med sig, laddat upp honom, gett honom en mening.

Sov, du lilla videung,
än så är det vinter,
än så sova björk och ljung,
ros och hyacinter
Än så är det långt till vår,
innan rönn i blomma står,
sov, du lilla vide,
än så är det vinter.

Helan och Halvan, två bröder i allt utom blodet, älskare av prylar och en skön stol, fixare av rang. Hon hittade dem när de höll på att syra sönder sina hjärnor med varmvatten, hon torkade upp dem, kramade ur dem och tog dem med sig.

Abbe, den suraste busen vars leverne berövat honom allt, han som man ville ha vid sin sida när det blev rödmålat och randigt. Honom hade hon hittat själsligt utskjuten med en pekare i käften, tömd på livslust men fylld med syra. Hon hade sjungit för honom, tagit honom med sig, fått honom att åter börja andas...

RÖSTER FRÅN RUINERNA

I "Röster från ruinerna" talar deltagare från olika Solnedgång-lajv om sina starkaste upplevelser, om nya perspektiv på fiktionen och vad Solnedgång betyder för dem. Vill du också göra din röst hörd? Kontakta oss!

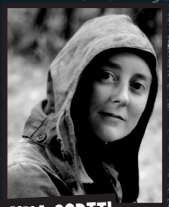

ANNA SORTTI
STOCKHOLM

Ingenmansland var det första lajv där jag upplevde nästan total inlevelse, och det var helt magiskt! Sedan dess är jag såld på Solnedgång. Det är en fiktion som är lätt att relatera till och den rymmer också en imponerande bredd; allt från diskbänks-realistisk krigsångest till pilsner-filmiskt myslajvande. Jag är glad, och stolt, över att vara med och uppleva och utveckla den fantasin tillsammans med alla andra Solnedgångare.

ANDRÉ RAVENNA
GÖTEBORG

Jag skulle vilja se ett lajv likt ingenmansland. En levande stad med handel, bagare, frisörer och så vidare. Ett kontinuerligt lajvande utan avbrott, blackboxing eller episoder. Jag personligen tycker att de bästa mötena och lajvande händer i mellanrummet mellan de stora och små skeendena. På natten eller på en ödslig plats där det inte var tänkt att mötas folk.

ELVIRA FALLSDALEN
STOCKHOLM

Lajvet Landsväg gjorde starkt intryck på mig och jag tror att det fortfarande är ett av de mäktigaste lajv jag varit på. Vi spelar ett band med grävare, skitiga överlevare som försörjer sig genom att kuska runt på skrotiga bilar genom ruinerna av den döda civilisationen och ta till vara på vad skrot de kan hitta. De byter sedan skrotet i olika hålor av nybyggare för mat eller annat skrot. På lajvet spelar vi ett gäng sådana bilar med grävare som ska ut och försöka få tag på vad de har hört ska vara deras livs skatt, någonting som kommer att göra livet lättare för den spillra av mänsklighet som fortfarande finns. Skatten, toppfemman, finns förstås i en skitfarlig zon dit ingen vettig person skulle bege sig frivilligt - men ingen på dessa bilar är särskilt vettig, visar det sig.

En minnesbild jag har är när vi klänger fem sura busar på vår gamla pickup där den susar fram i konvoj längst en grusig landsväg över ett gammalt kalhygge. På flaket sitter Lars Nerback och spelar dragspel och över radion hörs en sprakig radiosändning. Solen spelar mellan de glesa tallarna och vi sjunger om när Ume försvann i bomberna och om det mytiska Baggböle bys nästan otömbara lager av tvål. Dammet yr runt hjulen och fastnar i svetten och illusionen är så jävla perfekt. Världen har gått under, den blir aldrig hel igen - historien tog slut, men vi stackars satar är kvar här än, och det är så jävla gött att leva.

FRIDA KARLSSON
HALMSTAD

Under Vinterland; krispigt kallt och klart, månljus, minus 26 grader och fantastiskt stjärnklart. Jag stod ute och andades en stund, luften smakade snö, innan jag styrde mina vinterknastriga steg in på gästgiveriet där jag tillbringade kommande timmar med att elda i järnspisen för att hålla varmt åt gästerna som satt och berättade historier och sjöng sånger. Ett par grävarlag, experter på att hitta rester från den fallna civilisationen, var hos oss just då. Fantastiska berättelser och sånger. Till det bara var vi i gästgiveriets personal och knastret från elden vakna. En av flera magiska vinternätter.

Jag minns med värme den första kvällen på lajvet Landsväg, när flera besättningar grävare hade samlats och slagit läger för att tillsammans kunna bege sig in i zonen. Kaptener och brytare, kockar och kvartermästare, gamla och nya bekantskaper. I lugnet före stormen arrangerades matlagningstävlingar, femkamp, sång, byten, handel och inspektion av varandras kit och plåtboxar. Och när kvällen smög sig på satte vi oss ner och hörde dom äldre berätta sina historier från förr och vad man gjorde då: Television.

LARS NERBACK
ÄSTAD

KARL YTTERBERG
GÖTEBORG

Jag minns ett fantastiskt flyganfall på lajvet Ingenmansland. Fullt beredd att låtsas att det fanns ett flygplan på grund av riktigt tajt uppbyggnadsfas blev jag helt chockad när det faktiskt dök upp ett på riktigt. Upplevelsen blev total när det började explodera runt omkring mig och jag riskerade mitt liv för att rädda det som var viktigast för rollen. Gitarren.

Solnedgång för mig är en post-apokalyptisk värld där fokus ligger på vanliga människor och mer jordnära problem. Fiktionen var vad som fick mig att börja lajva igen som vuxen. Det kändes så långt bort från glittrande fantasy där alla är hjältar man kunde komma. Istället spelade vi folk som gjorde det dom behövde för att överleva, om än så det betydde att man vände ett poratisland eller serverade öl.

DANIEL WIKLUND LANGS
STOCKHOLM

JONAS MÅNSSON
UPPSALA

Jag hade velat se Vattenland. Historien om de grävare som via båtar har träffats i i en kall och höstig skärgård för att genomföra en samlad insats mot det bergrum som man har hittat på en gammal karta. Eller höstlajvet om den lilla grupp som försöker överleva i en gammal kustartillerieanläggning.

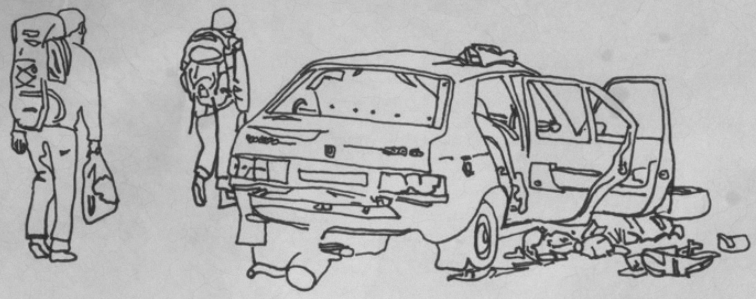

Tryckmetoder
i katastrofens Sverige

Böcker, tidningar och trycksaker är mycket åtråvärda handelsvaror och grävarfynd i Solnedgångsvärlden. Varje självrespekterande bosättning betalar dyrt för att lägga händerna på viktig litteratur - framför allt böcker om jordbruk, byggteknik, sjukvård och liknande - men även skönlitteratur och annan icke-facklitteratur fyller en stor funktion för underhållning och bildning. Böcker och tidningar är lätta att få tag på, varenda hus har åtminstone några.

Men när det kommer till nytryckt material blir det svårare i efterkrigstidens Sverige. Registerlistor och dokument behöver skrivas och sparas, meddelanden skickas, kunskap skrivas ned och spridas, och för allt som är längre än att det går att skriva med penna och papper behövs metoder för att trycka och massproducera. Säkerligen finns det tryckerier där ute i landet som stått mer eller mindre orörda sedan Smällen, men maskinerna kräver både kunskap, stora mängder el och väldigt specifika kemikalier - kemikalier som i många fall är svåra att tillverka med den rådande teknologiska och industriella nivån. Överlevande tryckerier är som bäst att betrakta som depåer där man kan plocka på sig papper och vissa kemikalier snarare än att använda för att producera trycksaker. Enkelt screentryck hamnar i samma kategori: kemikalierna och tekniken som behövs för att framställa screenramarna ligger bortom Solnedgångsvärldens möjligheter att framställa, och det som överlevt kriget är troligtvis uttorkat och utgånget.

Tryckmetoder

Äldre metoder fungerar såklart fortfarande bra: trä, linoleum, vax, lera eller metalltryck - där man karvar in ett negativ i en yta som sedan bestryks med färg och pressas mot ett papper - är metoder som är enkla och definitivt går att nyproducera saker med även i Solnedgångssverige, men det har också sina begränsningar. Dels kräver det en viss nivå av kunskap och hantverksskicklighet, dels är det en mycket tidskrävande process och lämpar sig därför dåligt för större produktioner/längre texter. Upplösningen på det du vill trycka är också inte bättre än dina verktyg och din fingerfärdighet. Men trots det används dessa metoder ändå i många bosättningar för att trycka enklare saker - Östbackens valuta *Kuponger* är ett exempel (linoleumtryck), Värnhems öletiketter ett annat.
Färgen/bläcket till denna sorts tryck är mycket enkelt att framställa (kvalitén

skiftar såklart, och det är inte säkert att resultatet blir vattenfast).

En annan metod som vore möjlig är att få tag på en gammaldags tryckpress med sättbara typer i metall. Dessa står på diverse museer och på ett antal tryckeriers kontor. Med en fungerande tryckpress kan man massproducera t.ex böcker, även om det är tidskrävande. En kan till och med tänka sig att en större bosättning med resurser och expertis kan nytillverka metalltyper och bygga sig en egen press, men det vore nog ganska långt ner i prioriteringslistan.

Skrivare

Till sist kommer vi till skrivare. Skrivare finns överallt - på kontor, i hem och i affärer, och kommer i två varianter: bläckstråleskrivare eller laserskrivare (men kräver en fungerande dator, drivrutiner och programvara - men det är ett ämne för en egen artikel). 2013, när Kriget kom, var bläckstråleskrivaren fortfarande mycket vanlig - vilket är tur för Solnedgångssveriges invånare.

Laserskrivare har några stora fördelar: trycket är mer högupplöst, de saknar de "randiga" artefakter man får från bläckstråleskrivare, och (framför allt) är utskriften vattenfast. Nackdelen är att "bläcket" - tonern - är en högteknologisk produkt som är bortom någon bosättnings tekniknivå att nytillverka. Således är laserskrivare naturligtvis fullt möjliga att använda, men tonern är en ändlig resurs som man måste hushålla med.

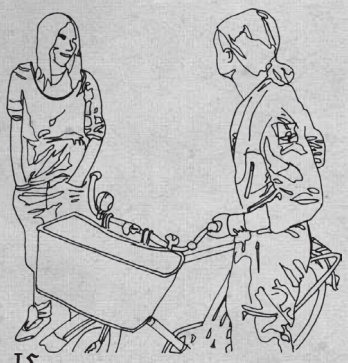

I många fall går det att knäcka upp patroner till andra skrivare än den modell man själv har och flytta över tonerpulvret, men det är en smutsig, invecklad och ohälsosam syssla.

Bläckstråleskrivare å andra sidan lämpar sig väl för Solnedgångsvärlden då förbrukningsprodukten — bläcket — enkelt går att framställa (en kombination av pigment, ägg-gula, alkohol eller vatten, honung och stärkelse). Det gäller bara att hitta en skrivare med en bläckpatron som går att plocka isär enkelt och därefter fylla på med sitt egentillverkade bläck. Nackdelarna är, som redan nämnt, att utskriften inte är vattenfast, men också att egentillverkat bläck förr eller senare kommer att täppa igen bläckstråleskrivarens munstycken vilket kräver underhåll och rengöring.

Efterbehandling av bläckstråleutskrifter är naturligtvis möjlig, där någon form av vattenskydd sprejas över sidan, eller där sådan blandas rakt i bläcket (men det ökar risken att skrivarmunstycket täpps igen - potentiellt för gott).

Slutligen kan vi då generalisera att i Solnedgångssverige så är majoriteten av nyproducerat material (såsom nyhetsblad, dokument eller till och med böcker, såsom den okända *Riffes Grävaratlas*) producerat på bläckstråleskrivare med egentillverkat bläck, och känsligt för fukt. Materialet tenderar att inte vara särskilt bra på färgåtergivning (ofast är det bara svartvitt pga svårigheter att få egentillverkade pigment att blanda sig på rätt sätt i skrivaren), samt något randigt och inte särskilt högupplöst. För mer seriösa produktioner (så som nämnda Grävaratlas) är det vanligt att man kombinerar tryckmetoder: brödtexten är utskriven på bläckstråleskrivare och bilder är utskrivna med laserskrivare, försättsblad eller omslag är ofta trä/linoleumtryck i en eller två färger.

Grävartugg
(version 3.0)

Grävarna har, allt sedan kulturen först uppstod, varit en klick för sig själva. De gjorde ett jobb ingen annan kunde eller vågade, de var ofta länge ute på vägarna ensamma, och när de väl umgicks umgicks de helst med andra grävare som de litade på och som förstod livet de själva levde. Den här klickbildningen har gjort grävarkulturen till en rik och helt egen kultur, och grävarna själva förstärker gärna den bilden och är mycket kära i sin egen lilla subkultur som de odlar med kärlek. Främst märks detta i grävarnas språk, som kan te sig helt oförståeligt för utomstående.

Det är ett grovt ihopkok av (ofta äldre) slanguttryck, rikt på mustiga svordomar och eufemismer, och inte sällan av låneord, till exempel från ryskan. En vältalig grävare tar varje chans att byta ut även vanliga ord mot mer ovanliga, ålderdomliga eller dialektala motsvarigheter.

Ålrajt busar, här är planen: efter hunden bryter vi tunnan och då är det sura miner som gäller, flåsare och rakare kittat och klart. Flugmaten jonnar före och gluggar fläcken, vi rullar efter med plåtboxarna. Två-tre piss upp för vägen kan det bli rödmålat, då nattar ni varenda plyte ni ser utan att hojta på kapten men spara på pluggen, bara sånt ni kan glugga, priyom? Kuggar vi på att ta oss förbi åsar vi här. Inga lampor, och ser jag nån sitta och suga ross i plåtboxarna när vi rullar så får ni käka macka. Gå och såga nu, habibis.

Glosor

För den som vill porträttera en grävare kan det vara tämligen mycket glosor att lära sig. För att göra det enkelt följer här en kort losta på ord du *måste* kunna som grävare, börja med dem.

Buse, Byk, Dyrsoppa, Femma, Flugmat, Flåsare, Fläck, Lysmask, Pekare, Plugg, Plåtbox, Rygga, Rödmålad, Skramlare, Slasken, Sur, Tjingsa.

Ordlista

Avställd: När en grävare blivit så gammal och/eller sliten/skadad att hen inte längre kan följa med på grävarlivets alla äventyr, men fortfarande är en del av laget och ännu sitter med i plåtboxen i väntan på döden, då säger man att den grävaren är avställd. Se även "Lyfta skrot". *Barkis har fått lämna över till sladden, för hon är avställd numera, men det är tur att hon är kvar, för den där sladden är långt ifrån fullärd.*

Bena: Att ha sex. Ett kärt ämne för grävare, och har således hundratals andra namn, men de vanligaste är t.ex bryna eller snaska. *Benar ni eller är ni bara habibs? Inget jävla snaska på hunden nu, gluggarna öppna!*

Bjucka/Bjuckare: Att på ett informellt plan bjuda in andra grävare i sitt läger. Bjuckare används om givmilda och generösa personer. *Hade inte Helly bjuckat in oss utan knussel hade vi aldrig överlevt natten. Bland sölarna i Östbacken fanns det bjuckare av finaste sort.*

Blingbling: Föremål som tappat sin funktion men som ändå bärs synligt, framför allt i sällskap av ickegrävare (t.ex respektingivande vapen). Ej att förväxla med "knaster". *Sölarsala föröver, dags att kitta på blingbling! Det är inget filter i flåsaren, den är bara bling.*

Brallis: En grävare som man finner attraktiv på ett eller annat sätt. Kan också användas om den/de som man har en pågående sexuell/emotionell förbindelse/relation med. *Jag tycker Risto är brallis, tror du 'en kan tänka sig att dela press i natt? Inte så att jag försöker stila, men en annan har ju en brallis i varje lag i hela Gästrikland!*

Bogga/boggad: Att bli nekad inträde någonstans, men används också i den vidare bemärkelsen när man inte kan komma in/förbi någonstans t.ex pga låst dörr eller raserad väg. *Vi tog 68an mot Gävle men blev*

boggade utanför Linde där bron rasat.

Buse: Erfaren grävare, någon som varit med länge och visat sig pålitlig eller redo att hugga in där det behövs. *Gam är okej, en riktig gammal buse.*

Byk, byken: Byte från en grävning, värdefulla saker i allmänhet. Ej värdefulla men minnesvärda saker kallas istället "Knaster", och saker helt utan värde för grävarna kallas "Slagg". *Fast vi ryggade Svarvarns gäng så tog dom hela byken. Fingrar du på min byk igen så pluggar jag dig, priyom?*

Dagis: Ett grävarlag kräver en viss mån av disciplin och ledarskap för att fungera. Ett dagis blir det när man inte kan fatta beslut, när man velar, när alla pratar i mun eller när alla ska vara med och bestämma. Används också för att beskriva hur sölarsalor styrs. *Inget jävla dagis nu, du hörde kapten! Vi försökte få nån att säga bu eller bä men sölarna hade fullt dagis.*

Dosa: Att dosera sig med något preparat. Ofta använt om narkotiska preparat (t.ex cannabis eller gamla tabletter, men kan också användas generellt om smärtlindring eller mediciner). *Dosa mig för fan, jag blev hålad i benet! Anna var helt dosad, ögona snurra runt i skallen på'na.*

Dyrsoppa: Bränsle. *Slut på dyrsoppa till plåtboxen, det blir att knata härifrån.*

Femma: En stor och värdefull grävning, en riktig "jackpot". Används även om andra saker som är väldigt bra eller värdefulla, t.ex för att beskriva en person. En toppfemma är liksom en femma med mos och grädde ovanpå. Motsatsen är en nolla. *Har pejl på ett gammalt mobförråd, verkar bli en riktig femma. Snoken är störtfin, en klar femma.*

Flugmat: Grävare som är en nybörjare/oerfaren. *Hela den där besättningen är flugmat, de kommer sticka så fort det blir randigt.*

Flåsare: Gasmask/skyddsmask. *Släng på dig flåsarn, det luktar rätt illa här*

Fläck: Intressepunkt på karta, där man tror sig veta något men inte ännu varit där och undersökt. Används också generellt om okända områden, platser eller till och med som ett uttryck för "jag vet inte". *Tre fläckar på vägen, bara nån kilometers omväg från rutten. Var jag lagt flåsaren är rena fläcken!*

Glugga: Titta på, bevaka. *Stanna här och glugga så ingen snor nåt.*

Gneta/Gno: Att göra något, exempelvis en tjänst eller uppdrag, utan att begära någon form av ersättning. Dvs jobba gratis (till skillnad från harv/harva). *Det är inte första gången det slutar med att jag gnetar åt sölarna i Storgården, jag tänker inte gno åt de där syltryggarna nåt mer! Det är för en god sak, jag gnoar gärna, värre gnet har man varit med om.*

Gå till/på skroten: En rostig grävare som lämnar sitt lag då hen blivit en börda för laget, och ger sig av ensam (mot en säker död), går till skroten. *Nej, kamrater, jag kan inte be er lyfta skrot för min skull, hellre går jag till skroten.*

Habib: Arabiska för "älskade", används som positivt ord för en vän. *Hej habib, ska du rygga med ner till Titos och glugga på bandet?*

Harv/Harva: Att ta ett uppdrag/jobb från en bosättning och få betalt för det, (till skillnad från att gneta/gno). *Strumpans gäng har ju harvat fast, inte en chans att de kan rygga med oss. Vi har ett pråligt harv hos Norgården på gång!*

Hunden: av ordet "hundvakten" som syftar på ett sent vaktpass på natten, och kan antingen betyda just den vakten eller sen natt i allmänhet. *Tjorre, du tar hunden och Kickan byter av dig på morgonen. Kunde inte sova förrän sent på hunden.*

Hål/hålad, saftad: Skada/skadad. *Saftade mig ordentligt i fallet. Träffade dåligt, men tror jag hålade honom.*

Inföding: En individ som levt hela sitt liv i grävarkulturen, troligen född och uppfostrad av grävare. Lite status att vara. *Hörru, håll igen kakhålet och lyssna på Sylten, en inföding som hon pluggade sin första skramlare när du fortfarande satt och sög på potatis bland de andra sölarna.*

Jackad, omseglad: När någon snor ens grävning, man blir lurad eller någon annan hinner före en i något. *De där jävla sopprötterna jackade vårt förråd. Vi blev omseglade av några jävla gastar.*

Jonk: Cykel. *Eeh, sorry Majsan, jonken har torrjuck i däcken, det blir lite kärvt att jonna iväg till Sölarsala.*

Jonna/Jonnare: Att ta sig fram på cykel. En grävare som saknar plåtbox men ändå tar sig fram längst vägarna. *Näe, vi kan inte*

slösa på mer dyrsoppa, du får jonna bort till bosättningen och kolla om slösäckarna har något att tjingsa. Sicken otur att Gunters plåtbox fiutta fyr, nu får han väl bli jonnare.

KAMRAT: Sprunget ur "lagkamrat". Ungefär "folk" eller "mitt folk", används företrädesvis om medlemmar i det egna grävarlaget. *Banjo, Snoken och Dalsland är kamrater så dem ger du fan i. Bra jobbat, kamrat!*

KNASTER: Från början slangord för radiosändningar man då och då plockade upp, numera samlingsord för minnessaker utan praktisk användning från innan kriget. Knasterbox används om radioapparater. *Gör dig av med det där jävla knastret och sluta grubbla! Släck käften allihop, det är nån som snackar på knasterboxen!*

KRASS: Dåligt, elak. Allmänt negativt uttryck. *Du har väl sett Svampens plåt, krassare åkdon får man glugga efter länge! Att hälla fotogen i någons varmvatten är bara krasst!*

KUGGA: Misslyckas med nåt. *Grävet var en tvärnolla, helt kuggat. Jag ville bli brallis men kugga på charmen du vet.*

KÅNKEN: Ryggsäck, oberoende av märke. Det förekommer också att uttrycket används om andra sorters väskor, men petiga grävare kan tycka att det är inkorrekt. *Ta kånken och jonken och jonna bort till Spånken. Det är en prima kånk, behöver bara nya remmar!*

LIPA: att klaga på något. *Sluta lipa, inte mitt fel att varmvattnet är slut.*

LORT: Nedvärderande benämning på grävare som parkerat plåtboxen och blivit bosättare. Används också fördelaktigt som förolämpning om man är sugen på att mucka gräl. *Hälften av syltryggarna i Kosterskär är ju lort och sånna går ju inte att lita på. Sulan, din lort, släpp pekarn och kom an om du törs!*

LYFTA SKROT: Då ett grävarlag tar hand om en gammal/skruttig kamrat som är avställd brukar man säga att det laget lyfter skrot. *Har du hört att Björnligan lyfter skrot numera, Barkis har gått och blivit avställd.*

LYSMASK, spöke, rövfejs, gast: I grävarkulturen är man övertygad om att det existerar en slags människor som av någon anledning överlevt strålskador och Rosen trots att de borde vara döda, och de ses som läskiga övernaturliga väsen man bör vara rädd för. Alla känner någon som känner någon som säger sig ha sett en gast på någon grävning. *Det var onekligen en toppfemma, men det fanns fan ett rövfejs bakom varje hörn! Snusa nu för fan inte till på hundvakten för då kommer gastarna och tar dig.*

LÅNGFINGER: Tjuv. *Henke är ett riktigt långfinger, jävligt haram. Håll hårt i kånken om du ska till Sörgården, de har jävligt långa fingrar där.*

MACKA: En smäll. *Släck truten annars får du käka macka, jävla pajas. Fan så ont jag har i benet, fick en rejäl macka där förut.*

PEKARE, rakare: Eldvapen, gevär och pistoler. *Vi behöver dyrsoppa, pekare och några pålitliga busar för det här jobbet. Stoppa undan pekarn, pysen, annars kommer du få tugga i dig den, priyom?*

PESTSÄCK, haram: En grävare som brutit mot kodexen, är opålitlig, har svikit någon. *Nån borde plugga den där jävla pestsäcken. Lita inte på Erkan, hon är haram.*

PIRR, varm: Används framför allt för att beteckna områden eller saker som är radioaktiva eller giftiga, men används också i en vidare bemärkelse för något som är farligt eller skadligt. *Pirrboxen säger att det är jävligt varmt här. Hittade en femma men stället verkar pirrigt.*

PIRRBOX: Geigermätare, eller motsvarande manick som mäter gift, strålning, etc. *Helvete, pirrboxen sprakar som fan, på med flåsarna!*

PISS: Tidsangivelse, ca fem minuter. *Är jag inte tillbaka om två piss får du slå larm.*

PLATTNÄSA/Snifflåda: Metalldetektor. *Snokens snifflåda gav utslag här, fram med spadarna! Jag och Råttan var ute i slasken och gluggade när min plattnäsa tjöt.*

PLUGGA, natta: Döda eller oskadligöra. *Plugga de jävlarna! Natta den där jävla sirenen innan vi väcker hela grannskapet.*

PLÅTBOX: Fordon (bil). Kallas också vagn, låda eller SKUTA. *Slut på dyrsoppa till plåtboxen.*

POLETT, bula, plugg, piller: patron/ammunition. *Bara tre poletter kvar i pekarn nu. Sätt några bulor i den där jävla pestsäcken. Har du några plugg i den där pekarn eller stilar du bara?*

PRESS: Kommer från ordet presenning och är samlingsnamn för

grävarnas olika tak över huvudet. (Stora och små tält, presenningar, tarps, improviserade byggnationer). *Slivar lyckades tjingsa till sig en press från Skabben, en grön press med väggar, tak och kamin.*

Priyom: Ryskt radiokodord som ungefär betyder "mottaget?", används som retorisk fråga där man undrar om någon förstått, ungefär som "fattar du?". *Sölar du en gång till får du käka knogmacka till frukost resten av veckan, priyom?*

Prålig: Bra. Allmänt positivt uttryck. *Jorke var riktigt prålig på det här grävet! Middan är redan klar, prålig!*

Rep: Ett rep (från kafferep) är ett möte mellan grävarbesättningar där man sitter ner och delar med sig av nyheter och info, diskuterar saker som berör grävarna och reder ut eventuellt groll. På ett rep tar man t.ex alltid chansen att uppdatera sina vägböcker, genom att anteckna och dela med sig av info om bortspolade broar, rasade vägar, upprensade blockeringar osv. *Du, vi tar det där på repet, vi har primo info om E6an norr om Munkedal.*

Ross: Cigarett. Kommer från ryskans papirosa och syftade egentligen på en specifik sorts cigaretter med ett papprör som filter. Cigaretter är ett kärt barn och har således många andra namn: tagg, fimp, pinne, dool med flera. Man röker inte cigg, man suger den.*Sluta sug på rossen och kom hit! Där satt vi i ett hål i fyra dar och sög pinne.*

Rostig: Sjuk/krasslig/dålig (hälsa). *Piggen stannar i tunnan och gluggar, han känner sig rostig. Jag har inte kunnat jonna sedan raset i Vemdalen, det vart rost i knät, serru.*

Rygga: Att dela en grävning, eller att samarbeta med någon. *Vi ryggade med Hansens gäng, lysande tango var det. Hej, habib, ryggar du mig med lasten är du en femma.*

Röd, rödmålad, randig: Farligt. *Se upp när ni kommer fram, hela området verkar rödmålat. Jag hade inte kört den vägen om jag var du, randigt som fan där borta.*

Saftblandare: Annat ord för bråkmakare/bråkstake. Kan också användas när någon är väldigt högljudd. *Josse har alltid varit en redig saftblandare, så håll dig på avstånd. Knip igen tugghålet, jävla saftblandare, vissa i den här tunnan försöker såga!*

Salt: Används för någon som är tuff/härdig men inte är grävare (då skulle man istället använda sur). *Hon var sölare visst, men ändå rätt salt.*

Skuta: Ett annat ord för fordon, se även PLÅTBOX.

Skramlare: Plundrare, rövare och banditer. *Fullt med skramlare där, jävligt rödmålat helt klart.*

Skrota: Dö/döda. En del grävarlag använder dock uttrycket "skrota" enbart i bemärkelsen att dö av sig själv (av ålder, sjukdom, etc, och inte av våld eller omedelbara skador). *Barkis skrotade har jag hört, hon hade ju vart avställd ett tag så det var rätt väntat. Hörde du att Jomlan skrotade en sölare i förra veckan?*

Skrovlig: Bakfull. Kan även användas om någon som är på dåligt humör. *Bäst att ingen är så skrovlig i morgon att vi blir omseglade på grävet! Smäcken kanske är lite skrovlig i början, men är en redig buse när man väl lär känna 'en.*

Slagg: Saker man hittar vid en grävning som inte fyller någon funktion/är trasiga/inte har något värde ens som bytesvaror. Se även BYK och KNASTER. *Vi kammade hela huset och hittade bara slagg, allt var mögligt.*

Slasken/slasket, Zonen: Områden där atomvapen eller kem/biovapen slagit ned, eller där stora mängder minor eller oexploderad ammunition finns kvar efter kriget, vilket gör området hälsovådligt att vistas i. Används också om större områden av ödemark. *Slasken är full av lysmask och jävligt korkade skramlare som försöker plugga dig. Ska du ut i den där slasken så se för fan till att flåsaren är tät.*

Stila: att kaxa sig eller försöka framstå som nåt man inte är. *Stila fan inte nu habib, det här är allvar. Stod nån sölare och stilade om*

tillstånd, så han fick en macka.

Sträcka: Kort rast eller vila. Från "bensträckare". *Surra ner den där lasten, sen tar vi sträcka i tunnan, habib! Kapten, vi behöver nåra piss sträcka innan vi rullar vidare.*

Sur, sur min: Hård, tuff, erfaren, visa sig hård. Uttrycket "sura miner" används också ungefär som "bit ihop och härda ut nu". *Den där busen är fan ta mig riktigt sur. Sura miner nu kamrater, vi är snart klara!*

Surr: Det man dricker när det inte finns något riktigt kaffe (vilket blir svårare och svårare att få tag på allt eftersom åren går efter Smällen). Från ordet "surrogat". Görs efter alla möjliga recept, och gamlingarna klagar jämt på att det inte är "samma som riktigt". *Hörru pysen, ta och svep lite surr så du inte sågar vetja.*

Syltrygg: En feg, ryggradslös person. Används också som allmänt skällsord. En syltrygg behöver inte vara en pestsäck, men en pestsäck är alltid en syltrygg, priyom! *De där jävla syltryggarna på kvarnbruket vägrade tjingsa mig en snifflåda, fast jag vet att de har två.*

Syra, varmvatten: Sprit, oftast hembränd sådan av tvivelaktig kvalitet. *Behöver ett djupt glas syra. Sätt i dig varmvattnet och sjung!*

Såga: att sova eller ta en tupplur. *Jag är helt slut, jag går och sågar i pressen.*

Såsa, såsig, sås: Slarv. När något är gjort halvdant eller inte tillräckligt bra. *Ge mig varmvatten, och såsa inte med glasen! Det är bränslefiltret igen, meken såsade förra gången.*

Sölare, slöhög, slösäck: Bosättare eller på annat sätt bofasta människor. Ses av grävare som lite slöa, lata eller saktfärdiga. *I Östbacken odlar sölarna potatis, har jag hört. Slöhögarna här är inga busar direkt.*

Sölarsala: Allmän benämning på bosättning. *Närmaste Sölarsala härifrån är en gård, nån timme med plåtbox åt sydost.*

Tango: Samarbete. *Vi har en schysst tango med de andra grävarna här.*

Tavla, Lyst: Någon som gjort sig förtjänt av stryk eller värre, att man är "ute efter" någon. *Hon får hålla sig undan, annars blir hon tavla, priyom? Gossen är lyst, vi letar efter honom nu.*

Tjingsa: Byteshandla. *Hinner vi stanna i Överboda och tjingsa med sölarna där på vägen? Den här pekaren tjingsade jag från Hakan i vintras!*

Tjôt: Den som tjôtar pratar lite för högfärdigt eller långrandigt om nånting, brukar då kort och effektivt sablas ner med ett brett Götebåsskt "tjôta!", vilket skall förstås som uppmaningen "sluta tjata och kom till poängen".

Tugg, slumpkäk: Konserver eller torransoner. "Tugg" kan användas om vanlig mat, men oftast betyder tugg dålig nödmat. "Tugg" kan också betyda snack/prat. *Har vi nåt tugg kvar? Knäckte lite slumpkäk och hittade fruktsallad, total femma! Vad tuggar du om?*

Tunna/Dela tunna: Tunna används som annat ord för läger. Dela tunna innebär att man genom formell överenskommelse delar lägerplats med ett eller flera andra grävarlag, en sed som till exempel är vanlig inför gemensamma gräv. Ofta består "tunnan" av att man ställer plåtboxarna i ring runt lägret (som skydd), och har en lägereld i mitten. När man avvecklar lägret heter det att bryta tunna. *Ska vi dela tunna i natt och hjälpas åt att hålla gluggen? Om det är okej för er kan vi rigga tunna om ni tar första passet.*

Tvärnolla: Från början en ledtråd eller grävning som visade sig vara ingenting, men nu mer allmän besvikelse. *Vi blev jackade och hittade bara en tvärnolla. Trodde jag skulle få en flarra varmvatten men så var det lingonsaft, vilken jävla tvärnolla alltså.*

Yngel: Barn eller unga. *Har ni hört, Charlie och Snoken ska ha yngel! Pysen, du ska fan inte med oss ut på gräv, du är bara ett yngel.*

Åsa: Militär förkortning för "Återsamlingspunkt", används både i bemärkelsen av själva punkten, eller som i en uppmaning att återsamlas någonstans. *Det här är vår åsa. Kuggar vi på att hitta en väg över ån så åsar vi i tunnan.*

ANDRA ÅRET

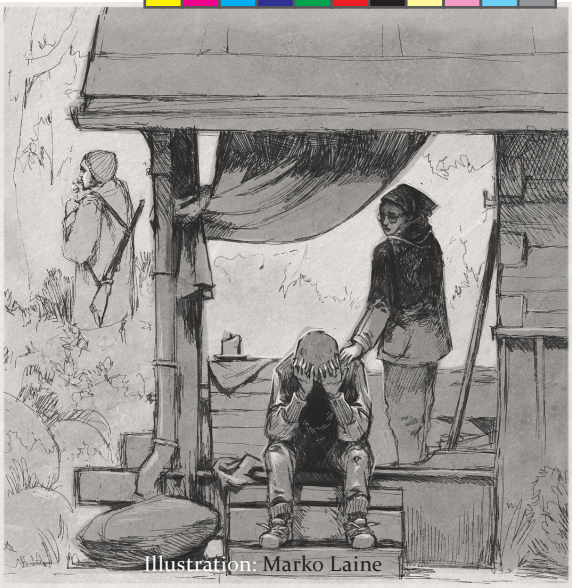
Illustration: Marko Laine

För läsare av Sanningen är en mer jordnära version av "livet efter katastrofen" nog inte främmande - en version som snarare handlar om att jobba sig genom och förbi psykologiska trauman, förlust, meningsskiljaktigheter och att bygga nya, bättre samhällen. Ett ambitiöst finskt lajvprojekt, Toinen Vuosi (*"Andra året"*), utforskar precis den tematiken. Vi fick chansen att intervjua en av arrangörerna, Nino Hynninen.

Kan du hiss-pitcha Toinen Vuosi för våra läsare - vad handlade lajvet om?
Toinen Vuosi var ett kampanjlajv i fyra delar om handfast, jordnära samhällsbygge satt i en postapokalyptisk nära framtid i Finland. En förödande pandemi har decimerat befolkningen och orsakat stark rädsla och lockat fram många gamla fördomar inom den här lilla gruppen överlevare. Själva katastrofens natur i bakgrundsfiktionen lämnade vi medvetet vag, eftersom vi ville att innehållet skulle fokusera på rollernas relationer till varandra och hur det mikrokosmos det lilla samhälle de byggt upp utvecklades och slutligen löstes upp över loppet av fyra årstider: vår, sommar, höst och vinter. Vi hämtade mycket inspiration till lajvdesignen från vår egen erfarenhet från reenactment, och siktade mot att få till en så realistiskt och heltäckande interaktion med omgivningen som möjligt. Vi la mycket fokus på fysiskt arbete och praktiska sysslor för deltagarna, som ett sätt att skapa stämning och känsla för spelet men också som verktyg för att skapa meningsfulla scener mellan olika grupper av roller.

Lajvet ser ut att ha varit ganska långt från vad många direkt skulle associera till när de hör orden "efter katastrofen" eller "postapokalyps"; många skulle nog snarare tänka Mad Max, skjutvapen och vilda västern. Hur utmärker sig er fiktion och story där?
En faktisk samhällskollaps är inte en cool grej, det är en hänsynslös och avskräckande skitsituation. Det var vår ledstjärna när det kom till att få fram vår vision av ett postapokalyptiskt scenario. Ingen blir plötsligt en McGuyver-hjälte bara för att infrastrukturen kollapsat och majoriteten av befolkningen går under i sjukdom, krig eller ekologisk katastrof. Och vi tycker att tanken på att normala samhälleliga normer och etik direkt övergår i någon slags laglöst

kaos efter en katastrof är en alldeles för simplistisk syn på mänsklighet i allmänhet. Vi ville fokusera på hur vi som mänsklighet uthärdar förlust och hur vi anpassar oss när vi tappar vår trygghet och sammanhang, våra stöttepelare raseras, och vi ville gå i motsatt riktning från den traditionella och utbredda fascistoida utopin och våldsfantasierna som belamrar den här genren.

Självklart har vår fiktion också våld och extrema situationer, men vi fokuserade mer på de omedelbara och långvariga effekterna fysisk eller psykiskt maktutövande och dominans får på hierarkier och social dynamik i en liten, tight grupp människor.

Ja, jag kan själv tycka att de klassiska post-apokalyptiska troperna är rotade i någon slags "amerikaniserad" syn på samhälle, gemenskap och egendom. Att det människans grundläggande beteende är att vara ett laglöst, egoistiskt och våldsamt rovdjur och att "samhället" bara är en tunn fernissa ovanpå det där som hindrar människor från att falla tillbaka till sin "sanna natur". Att "främlingar" är farliga, ett hot, och ett prioriteringen är att skydda de saker du äger från andra. Ganska utbrett inom "prepper"-subkulturen. Tror du att en jämförbar samhällskollaps skulle te sig annorlunda än i klassisk postapokalyptisk fiktion i Finland eller Skandinavien generellt?
Jag tycker att det är farligt att generalisera folk inom prepper-subkulturen, även amerikanerna. Även om jag vet att det inte var din mening. Men jag vill bara uttrycka min personliga misstänksamhet mot subkulturer där katastrof-beredskap eller förbedelse för det går bortom det sunda och rimliga, och det brukar säga mer om de individernas alienering från

Foto: Mikko Heimola

Foto: Mikko Heimola

samhället och de sociala strukturerna i stort.

Det har alltid funnits en viss romantik kopplad till "prepping" och det går hand i hand med att de människorna nästan hoppas på ett sammanbrott så att de kan hitta en "mening" eller sammanhang i livet där de kan få tuppa sig, en mening och sammanhang de inte verkar kunna finna i det moderna, urbana livet idag. Jag är väldigt intresserad i vad som orsakar att de här människorna ser det som mer värt att förbereda sig för livet efter en kollaps snarare än att jobba för att förbättra det samhälle vi redan lever i. Fast nu är det jag som generaliserar, men jag känner att det är en så genomsyrande del av subkulturen att det kräver diskussion.

I Finland har vi allmän värnplikt för män och majoriteten av de inkallade väljer militärtjänstgöring snarare än samhällstjänst (för att inte prata om totalvägran), och av det skulle man kunna dra slutsatser om vår dragning mot ett politiskt våldsamt mentalt landskap. Jag antar att det har mer att göra med traditioner och historiskt bagage än faktisk önskan om att vara del i den militära apparaten, men det är fortfarande intressant att tänka kring valet och vad det verkar säga om majoriteten. Kanske är prepping i Finland eller Skandinavien mer på nivån att det är en hobby snarare än en livsstil eller en filosofi/ideologi, t.ex att många av oss hajkar, jagar, har stugor ute i skogen och så vidare.

Hur har gensvaret från spelarna varit?
Den viktigaste feedbacken vi fått handlar om hur spelarna insett saker om sina egna värderingar och känsla för rättvisa överlag. Rollerna bestod av en bred samling personligheter och bakgrunder för att ge en stark känsla av realism och igenkänning, och det upplevde spelarna som starkt. Vi har också fått mycket beröm för det fysiska arbete fick utföra som en del av erfarenheten, allt från matlagning utan elektricitet till att ta hand om tamboskap. Alla de här sysslorna gav en unik miljö för spelarna att interagera med varandra.

Hur tänkte ni kring rollernas bakgrunder och personligheter? Fanns det viktiga "plotter" som rollerna var centrerade kring, eller roller skrivna för att maximera

potentiellt drama? Eller var de skrivna mer för att kännas realistiska och varierade?
Vissa roller hade kopplingar till varandra sedan tidigare, men i stort bestod gruppen av folk som först var främlingar för varandra och dramat kom från krockande politiska uppfattningar, världssyn, personligheter och värderingar. Vi försökte fånga det moderna Findlands mångfald i vår rollensemble. Det fanns några övergripande plotter från start som vi följde och utvecklade under kampanjens gång, men de plotter och berättelser som spelarna själva skapade under spelets gång blev minst lika stora i den övergripande berättelsen. Vi försökte ge spelarna mycket agens att själva ta rollerna i den riktning de önskade genom kampanjens gång.

Hur var upplevelsen att arrangera detta lajv för er?
Att ordna med praktiska arbeten och sysslor, tillverkning eller byggprojekt för spelarna kräver mycket mer instruktioner och handhållning från arrangörerna än vi väntat oss. Spelarna hade inte helt internaliserat Instruktionen om att bete sig som om de var hemma i sina egna hem, så en i en hel del situationer där rollerna borde ha reparerat något, rivit något eller byggt något av tillgängliga material ville spelarna först få ett okej från arrangörer.

Att syssla med jordbruk och planteringar är kul, speciellt om det är en stor del av lajvet. Vi lade stort fokus på idén om att spela fyra olika årstider och deras olika jordbrukssysslor. På första spelet, på våren, såddes alla grönsaker i grönsakslandet, på sommaren påtades det i landet, på hösten skördades och konserverades det och på sista spelet, på vintern, åts det sista av maten upp eller packades ihop för de roller som skulle lämna gården. Detta gav en djup känsla av kontinuitet och att ha faktiskt arbetat för rollernas överlevnad.

Levande djur är en ändlöss källa till glädje och engagemang. Utöver själva spelarna bestod lajvet av två får, två ankor, fem kycklingar och en get vilket gav mycket bra spel och känslan av

Foto: Mikko Heimola

ansvar, och en symbol för den lilla gårdens överlevnadsresurser.

Att gården lajvet spelades på ägdes av en av arrangörerna gav oss total frihet att göra vad vi ville med området. Det gjorde att vi fick till en stark känsla av utveckling genom året allt eftersom både inomhus och utomhus utvecklades efter vad spelarna lade ner för arbete. Under speltillfällena utförde spelarna mycket gårdsarbete och jordbruk, men området var så klart tvunget att skötas mellan lajven av arrangörerna. Det var inte på något vis en trivial arbetsbörda, men vi fick mycket hjälp av både spelare och vänner.

Är Toinen Vuosi slut nu, eller blir det fler lajv i samma setting?
Vårt lajv porträtterade berättelsen om skapandet, utvecklingen och slutet för en liten gemenskap över fyra årstider, och den historien är nu slut. Det har kastats runt lite idéer om spel med alternativa versioner av samma roller och spinoffer av lajvet, t.ex "Jul på gården", men allt eftersom tiden går känns det mer troligt att vi kommer ägna oss åt andra projekt. Vi tar bara med oss det vi lärde oss från detta lajv och förmedlar den erfarenheten vidare till andra projekt.

Toinen Vuosi

("Andra året")
Var: **Loviisa, Finland**
Arrangör: **Harmaasudet**
När: **Fyra lajvtillfällen 2018-2019 (Maj, Augusti, November, Februari)**
Producenter: **Nino Hynninen, Arttu Ahava, Joni Falck, Riikka Hatakka, Mikko Heimola, Helmi Koivumäki, Konsta Nikkanen, Jukka Seppänen, Toni Toivonen**
http://toinenvuosi.harmaasudet.fi/

Har ni några andra projekt planerade just nu, eller något du skulle älska att arrangera i framtiden?
Tack för att jag fick chansen att berätta om vårt lilla projekt och våra tankar om post-apokalyptiska lajv och den scenen i allmänhet! Vi har pratat lite om att kanske fortsätta vår serie av moderna, skitiga kampanjlajv om ett underjordiskt Helsingfors, en lajvserie som heter konna.info. Personligen hade jag älskat att göra ett lajv förlagt till Yorgos Lanthimos "*The Lobster*"-fiktion, så om någon annan arrangör delar den visionen, hör av er!

Foto: Mikko Heimola

Soluppgång

Detta är en kort inledning till en liten artikelserie om designfilosofin bakom Solnedgångsvärlden, om *Efter Katastrofen,* om kollaborativa fiktioner, om ursprung och upprinnelse och utveckling och iterationer. Om hur det blev som det blev. Och vad detta är.

Sverige. Midsommar. Sill. Röda stugor, vita knutar. Kärnvapen. Konservburkar. Svält. Lera, regn och död. Det var några av de första ledorden ledorden, när vi för nästan fjorton år sen för första gången började fila på det som skulle bli *Solnedgång*. Vi hade just avslutat en filmkväll med Kevin Costners *The Postman*, och satt i soffan med en kvardröjande känsla av att detta var vad post-apokalyps egentligen handlade om. Vad det skulle kunna handla om. Vanliga människor, som försökte göra vanliga saker, i desperata försök att återbygga en värld som inte längre fanns.

Långt ifrån den bensindrypande, muterade, läderbeklädda Mad Max-världen vi annars mött i rollspel, datorspel och överspelade actionfilmer. Inte ett nitbeklätt pannband eller motorsågsutrustad jeep i sikte. En skurk som välkomnade undergången som chansen att komma bort från sitt arbete som skrivarbläckförsäljare. En protagonist som finner sin mening i tillvaron genom att klä ut sig till brevbärare och oförhappandes återuppliva människornas drömmar om sammanhållning, om staten, om kollektivet.

Såhär något decennium och ett halvt senare, ser jag kanske tillbaka på just The Postman som en film som minst sagt upplevdes som bättre än den var, med anledning av att jag var 18 år när jag såg den första gången. Det är inget mästerverk, det ska erkännas, och har inte direkt några översvallande omdömen från vare sig recensenter eller biopublik. Och kanske har den inte heller längre särskilt mycket med den fiktion vi sedan kom att skriva att göra. Andra influenser har såhär i backspegeln ett klart starkare inflytande på den värld vi skrev, på de historier vi valde att berätta: *Dan Berglunds* visor. Cormac McCarthys *The Road*. Spel och filmer och böcker och dikter och bilder, i en iterativ spiral där till och med våra egna tidigaste texter och illustrationer tillslut blev till inspiration för nya texter och illustrationer över tio år senare. En värld skriven av dussintals författare, av tusentals deltagare, en kollaborativ, kreativ process som pågått sedan 2000-talet, genom 2010-talet och som nu går in i sitt tredje decennium. Mycket har hänt. Mycket kommer att hända.

Men det var ändå där det första fröet såddes. The Postman. Kevin Costner i den smutsiga mössan och den slitna säcken fylld med brev. Den nedskalade, realistiska, smutsiga, kollektivistiska post-apokalypsen.

- Joakim Andersson, potatisentusiast

"I vildmarken, i vildmarken
är marken feberbränd.
Där äter ont och gott varann
och ingen gud är känd.
Där sover inte lejonet
vid lammets varma länd.
Och stjärnhimlen, den är inte
av sammet, lilla vän.
En avgrundsgrav är den,
i vildmarken."

— Dan Berglund